

Macroprudentieel verslag 2017

methoden die passen in diverse en uiteenlopende perspectieven. Die modellen leveren soms zeer uiteenlopende resultaten op. Bijgevolg worden de kosten en de winstgevendheid van het eigen vermogen bij voorkeur niet vergeleken op basis van één enkele indicator. Er zij echter opgemerkt dat eind 2016, volgens een enquête van de EBA, minder dan 50 % van de Europese banken hun kapitaalkosten tussen 8 en 10 % raamden. Dat percentage is licht gedaald ten opzichte van eind juni 2016 toen het 55% bedroeg, wat hoofdzakelijk kan worden toegeschreven aan het feit dat een groter aandeel van de banken hun kapitaalkosten op minder dan 8 % raamden (namelijk 16 % van de instellingen in december 2016, tegen 8 % in juni 2016). Dit resultaat zou volgens een aantal marktmodellen naar de Belgische banken als geheel mogen worden geëxtrapoleerd, ook al zijn de verschillen tussen de instellingen aanzienlijk. Hieruit blijkt dus dat de winstgevendheid van de Belgische banksector, die weliswaar hoger ligt dan het Europese gemiddelde, amper voldoet aan het door de beleggers geëiste rendementsniveau.

De goede resultaten die de Belgische banken tot dusver hebben geboekt, hebben er tot nu toe voor gezorgd dat die banken niet echt een zoektocht naar rendement zijn gestart. In de toekomst zouden dergelijke gedragingen echter kunnen worden nagestreefd ter ondersteuning van de winstgevendheid, bijvoorbeeld in het kader van het beheer van het renterisico. Ook de nieuwe versnelling van de groei van de hypothecaire leningen sinds eind 2014 is een aandachtspunt vermits die gepaard gaat met een verruiming van het aandeel van sommige risicovollere subsegmenten in de nieuwe productie (zie de onderstaande paragraaf 2.2.).

Bij de Belgische verzekeringsondernemingen zijn beperkte tekenen van een zoektocht naar rendement zichtbaar bij een aantal individuele instellingen, die hun beleggingsstrategie in verschillende fasen lijken te hebben verschoven. Hoewel de portefeuille langzaam evolueert, krimpt sedert enkele jaren het aandeel van de overheidsobligaties. Omgekeerd gaat de leningenportefeuille er sinds een aantal jaren op vooruit; aan het einde van het derde kwartaal van 2016 beliep ze € 27 miljard, wat overeenstemt met 10 % van de beleggingen. De obligaties, die in dezelfde periode € 209,8 miljard bedroegen, maakten echter nog steeds het grootste deel van de beleggingen uit. De overheidsobligaties waren goed voor € 147,5 miljard, en de bedrijfsobligaties voor € 62,4 miljard. Meer dan 60 % van die obligaties waren effecten met een hoge rating (AAA of AA).

2.2 Vastgoedsector en schuldenlast huishoudens

Risico's

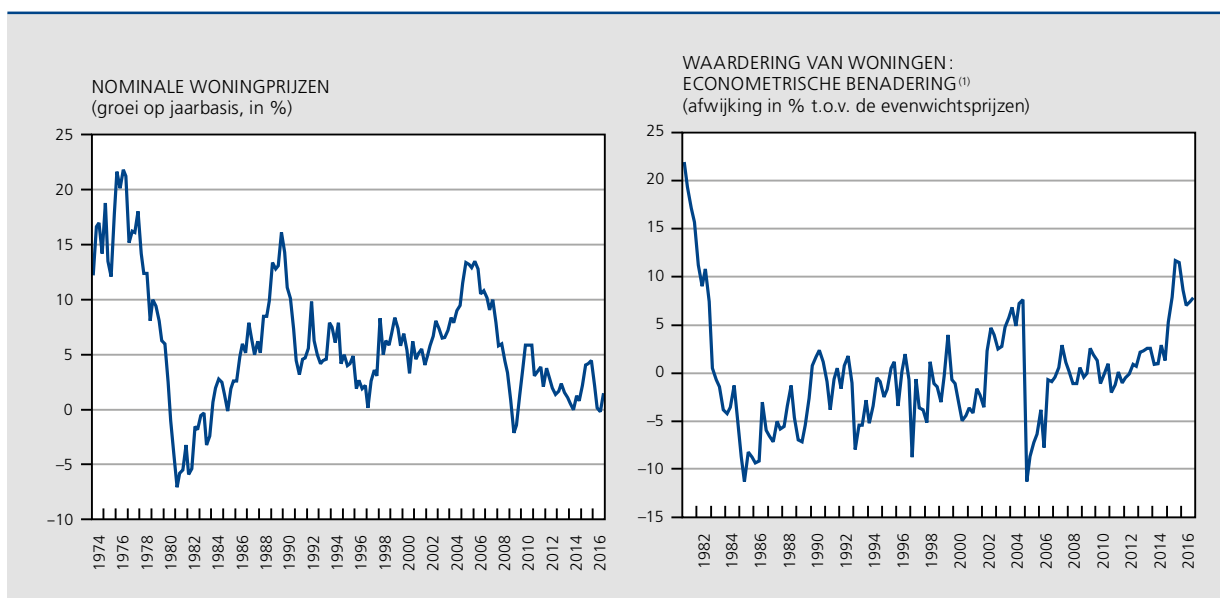
In België zijn de nominale woningprijzen sinds 2000 meer dan verdubbeld, en de daling ervan tijdens de grote recessie bleek, zowel qua omvang als qua duur, zeer beperkt in vergelijking met die in heel wat lidstaten van het eurogebied. Tussen 2011 en 2014 verzwakte de stijging van de vastgoedprijzen aanhoudend; in 2015 trok ze fors aan, ondanks de hervormingen van de belastingen op vastgoed, vooral in het Vlaams Gewest. In 2016 vertraagde het jaar-op-jaar verloop van de vastgoedprijzen aanzienlijk: ze stegen met amper 0,9 %. In reële termen zouden de vastgoedprijzen echter licht zijn gedaald met 0,6 %.

De activiteit op de woningmarkt werd sterk beïnvloed door de regionalisering en door de op 1 januari 2015 in werking getreden hervormingen van de belastingverlaging voor hypothecaire leningen. Dat was vooral het geval in het Vlaams Gewest, waar het aantal transacties op de secundaire markt tijdens het laatste kwartaal van 2014 sterk was toegenomen, vooraleer het in het jaar nadien scherp daalde. In 2016 nam de vastgoedactiviteit er opnieuw toe, waardoor ze weer nauwer aansloot bij het gebruikelijke peil. In totaal steeg het aantal vastgoedtransacties in België met 8,3 %.

De afwijking van de woningprijzen ten opzichte van de evenwichtswaarde zoals die wordt bepaald door econometrische modellen waarin rekening wordt gehouden met fundamentele determinanten zoals het beschikbaar inkomen van de huishoudens, de hypothecaire rente en de demografische druk, werd eind 2016 op 7,8 % geraamd. Dat was minder

dan in 2015, toen de overwaardering op die markt fors was gestegen, tot 11,7 % in het derde kwartaal, vooral omdat er na de hervorming van de woonbonus in het Vlaams Gewest geen negatieve druk ontstond op de stijging van de vastgoedprijzen. De exacte mate van overwaardering van de vastgoedmarkt is echter moeilijk vast te stellen, aangezien het verloop van de vastgoedprijzen zowel opwaarts als neerwaarts kan worden beïnvloed door diverse factoren, bijvoorbeeld door een aanpassing van het huidige accommoderend monetair beleid.

GRAFIEK 10 VERLOOP VAN DE PRIJZEN EN WAARDERING VAN DE WONINGMARKT

Bron: NBB.

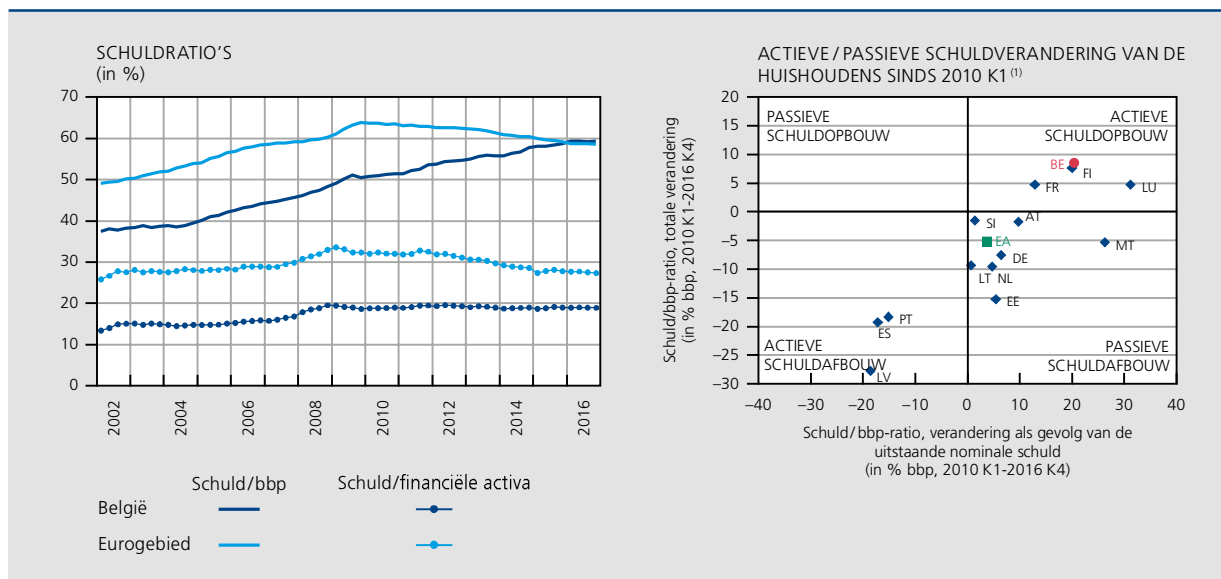
(1) Deze indicator stemt overeen met de residuen van de regressie van de woningprijzen op een reeks fundamentele determinanten, namelijk het gemiddeld beschikbaar inkomen van de huishoudens, de hypothecaire rente, het aantal huishoudens en verschillende maatstaven voor de wijzigingen in de belastingen op hypothecaire leningen. De variabelen worden uitgedrukt in reële termen.

Als gevolg van de aanhoudend sterke groei van het uitstaand hypothecair krediet, dat opliep tot € 208 miljard, bleef de brutoschuldgraad van de huishoudens trendmatig stijgen; in het vierde kwartaal van 2016 kwam hij op 59,4 % bbp uit. Sinds begin 2016 ligt de schuldgraad van de Belgische huishoudens ietwat boven het gemiddelde van het eurogebied (58,6 % bbp), dat sinds 2010 gedaald is. Een uitsplitsing van de verandering van de schuldgraad sinds 2010 in een deel dat toe te schrijven valt aan, enerzijds, het verloop van het nominaal bbp en, anderzijds, het kredietvolume, toont aan dat België in het eurogebied tot de landen behoort waar de schuldgraad het sterkst en op actieve wijze is toegenomen, dat wil zeggen door een oplopend kredietvolume.

Micro-economische gegevens afkomstig uit de Household Finance and Consumption Survey (HFCS) wijzen voorts op belangrijke kwetsbare segmenten in de uitstaande hypothecaire schuld ('pockets of risk'). Zo is een aantal huishoudens in België, net als in het eurogebied, ten opzichte van hun inkomen of hun liquide activa grote schulden aangegaan waardoor ze over een beperkte afbetalingscapaciteit beschikken. Volgens enquêtegegevens van 2014 zou aldus 13 % van de uitstaande hypothecaire schuld worden afgelost door huishoudens die daar meer dan 40 % van hun beschikbaar inkomen voor moeten aanwenden. Die huishoudens bezitten doorgaans ook weinig financiële activa en doen relatief vaker een beroep op kredieten met een hogere LTV. Op basis van de PHL-enquête die de Bank bij de banken houdt, blijkt overigens dat die risicosegmenten in de nieuwe toegekende kredieten in 2015 en 2016 niet langer werden teruggedrongen.

Om die redenen waarschuwde de ESRB België, net als zeven andere landen, in november 2016 formeel voor een verhoogd risico op de hypotheekmarkt. Een minder ondersteunende macro-economische omgeving, bijvoorbeeld een rentestijging of een verslechtering van de situatie op de arbeidsmarkt en van de conjunctuur, dreigt meer bepaald de terugbetalingscapaciteit van de huishoudens aan te tasten. Anticiperend op een dergelijk scenario heeft de Bank als

GRAFIEK 11 SCHULD VAN DE HUISHOUDENS

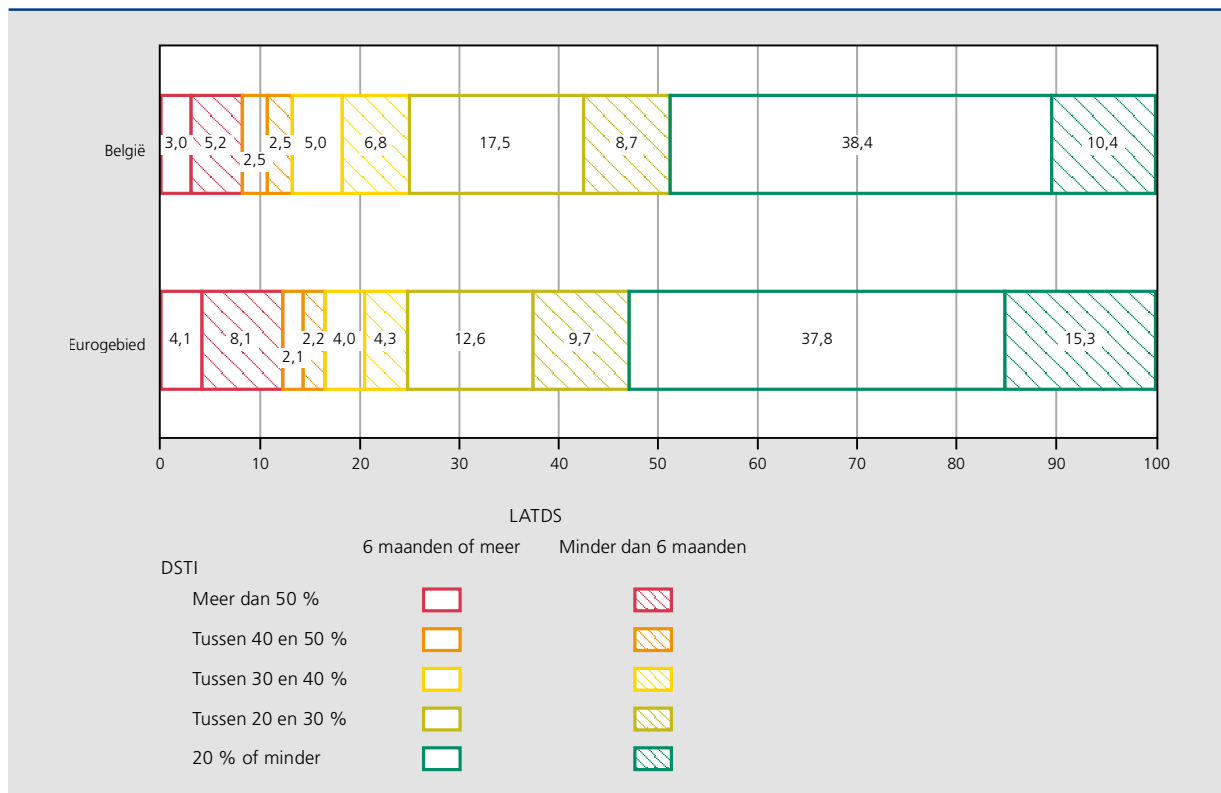

Bronnen: ECB, NBB.

(1) Geen gegevens voor Cyprus, Griekenland, Ierland, Italië en Slowakije.

GRAFIEK 12 VERDELING VAN DE UITSTAANDE HYPOTHECAIRE SCHULD VAN DE HUISHOUDENS IN 2014, NAAR DEBT-SERVICE-TO-INCOME RATIO⁽¹⁾ (DSTI) EN LIQUID-ASSETS-TO-DEBT-SERVICE RATIO⁽²⁾ (LATDS)

(in % van de totale uitstaande hypothecaire schuld van de huishoudens)

Bron: Eurostysteem HFCS (2014).

(1) De stroom van maandelijkse afbetalingen voor de hypothecaire lening gedeeld door de maandelijkse bruto-inkomststroom van het huishouden.

(2) De waarde van de liquide financiële activa (deposito's, obligaties en kasbonnen, beursgenoteerde aandelen en fondsen) van een huishouden gedeeld door de stroom van maandelijkse afbetalingen voor de hypothecaire lening.

macroprudentiële autoriteit reeds verschillende actie ondernomen die de risico's verbonden aan de vastgoedmarkt en aan de toenemende schuldgraad van de huishoudens zouden moeten beperken.

Een aantal factoren beperken evenwel de risico's verbonden aan het niveau en de toename van de schuldgraad. Zo beschikken de Belgische huishoudens in hun geheel over aanzienlijke financiële activa, waardoor hun financiële positie – zoals gemeten door, onder meer, de verhouding tussen hun schulden en financiële activa of het netto financieel vermogen – veeleer gezond en gunstiger is dan die van de huishoudens in het eurogebied. Het lage percentage van door de kredietcentrale geregistreerde hypothecaire kredieten met een betalingsachterstand (1,1 % in april 2017) bevestigt dat de huidige afbetalingslast voor de meeste huishoudens onder controle blijft.

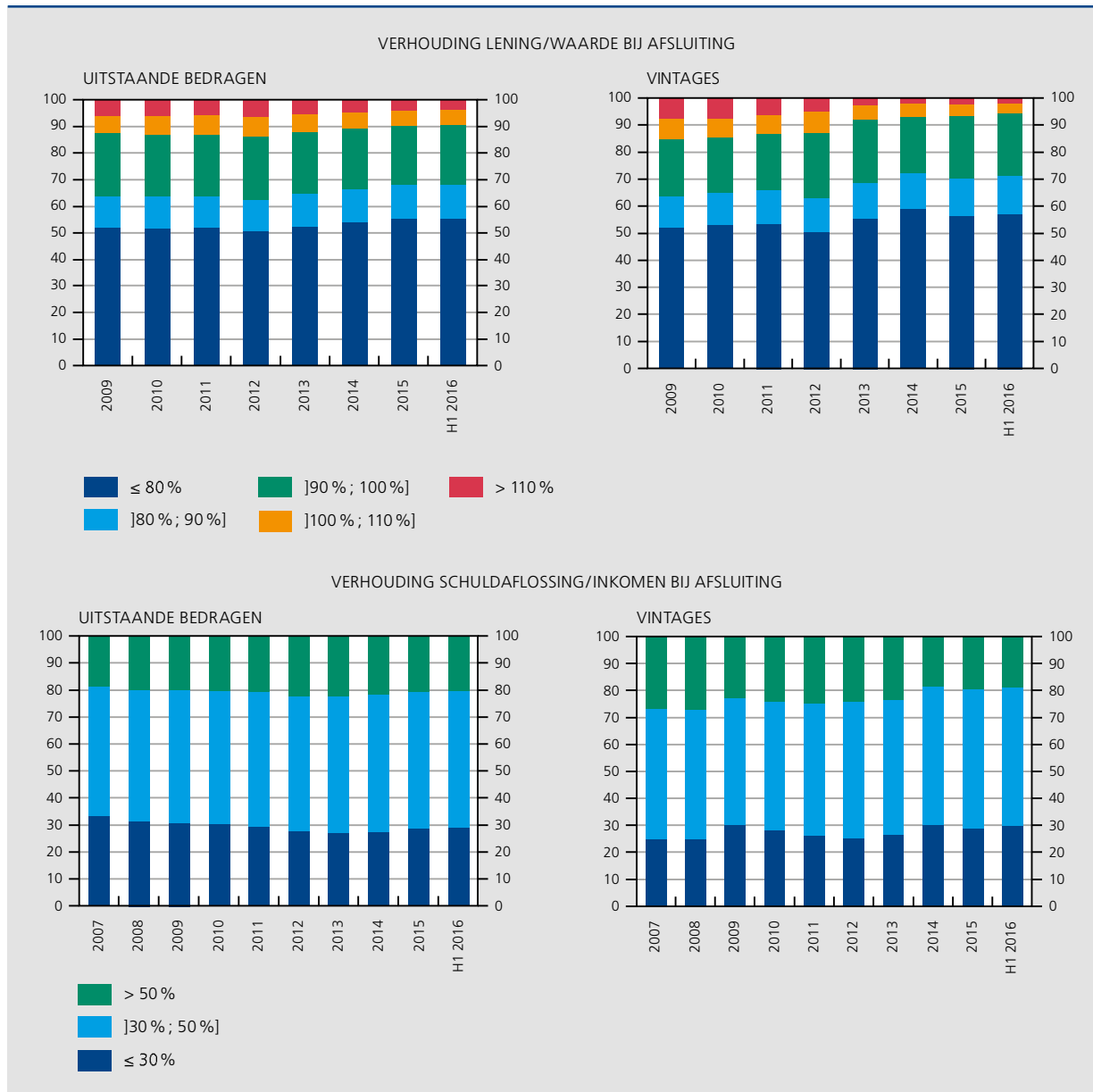
Impact op de financiële sector en prudentiële acties

Mede als gevolg van de ingrijpende herstructurering van de banksector in de nasleep van de mondiale financiële crisis lijken de Belgische banken zich nog meer dan in het verleden toe te leggen op de binnenlandse hypotheekmarkt als een bron van inkomsten, met een gestage stijging van de kredietvolumes tot gevolg. De verdere uitbreiding van de portefeuille hypothecaire kredieten werd, aan de vraagzijde, ook in de hand gewerkt door het in 2016 aanhoudend lage rentepeil. Het totale uitstaande bedrag van de hypothecaire leningen van de Belgische banken, dat het leeuwendeel van de schulden van de Belgische huishoudens uitmaakt, steeg aldus van € 177,4 miljard eind 2015 tot € 187,2 miljard eind 2016, dat is een groei op jaarbasis met meer dan 5,5 %. Tijdens die periode beliep de brutoproductie van hypothecaire leningen € 52,9 miljard. Die bestond voor € 16,3 miljard uit interne herfinancieringen, terwijl de externe herfinancieringen – dat zijn die waarvoor het krediet bij een andere bank wordt aangegaan – € 6,8 miljard bedroegen. Sinds 2000, toen het uitstaande bedrag goed was voor ongeveer € 50 miljard, zijn de hypothecaire leningen van de Belgische banken aan Belgische huishoudens dus bijna verviervoudigd. De hypothecaire leningen maken thans gemiddeld ongeveer 18 % van het balanstotaal van de sector uit. Voor sommige instellingen kan dat percentage echter meer dan 40 % bedragen.

Een schok op de Belgische woningmarkt, zoals een forse daling van de huizenprijzen, zou dus niet alleen gepaard gaan met aanzienlijke negatieve effecten op de reële economie, maar zou ook een aanzienlijke impact kunnen hebben op de stabiliteit van de Belgische banksector. In dat verband is het verontrustend dat de sterke toename van de hypothecaire kredietverlening in 2015 en 2016 niet langer gepaard ging met een duidelijke aanscherping van de kredietverleningscriteria, zoals tussen 2012 en 2014 wél het geval was. Het aandeel, in de nieuwe productie, van hypothecaire leningen met een contractuele looptijd van meer dan 25 jaar, bleef in 2016 weliswaar dicht bij 2 %, maar het aandeel met een DSTI van meer dan 50 % liep niet langer terug, ondanks de lagere rentetarieven. Nog opmerkelijker was dat het lage rentepeil ook voor een verdere stijging zorgde van de gemiddelde bedragen die in het kader van nieuwe kredieten werden geleend. Daardoor verschoof de productie opnieuw naar hogere gemiddelde LTV-niveaus. Hoewel die ontwikkelingen binnen de door het kredietverleningsbeleid van de banken afgebakende grenzen bleven, maakten ze dat een niet te verwaarlozen deel van de nieuwe productie gekenmerkt bleef door hoge LTV- en DSTI-ratio's. Die ontwikkelingen inzake kredietverleningscriteria zijn een van de kwetsbaarheden die recentelijk op de Belgische hypotheekmarkt zijn vastgesteld.

Een en ander zette de Bank er, in het kader van haar opdracht als macroprudentiële autoriteit in België, toe aan een sinds 2013 van kracht zijnde macroprudentiële maatregel te verlengen, en een nieuwe maatregel voor te stellen die meer specifiek gericht zou zijn op leningen met een hoge LTV. In paragraaf 3.1 van dit verslag worden die diverse acties uitvoeriger beschreven. Hoewel het percentage hypothecaire leningen met een betalingsachterstand voorlopig laag blijft – en zelfs opnieuw lichtjes is teruggelopen van 1,2 % eind 2015 tot 1,1 % eind 2016 –, worden de bankportefeuilles nog steeds gekenmerkt door omvangrijke subsegmenten van leningen die aanleiding zouden kunnen geven tot hoger dan verwachte verliezen in geval van schokken op de huizenmarkt of in de Belgische economie meer in het algemeen. Die kwetsbare subsegmenten hebben betrekking op het niet-verwaarloosbare aandeel van de leningen die tegelijkertijd een hoge LTV, een hoge DSTI en/of een lange looptijd hebben. Zo waren de leningen met een geïndexeerde LTV-ratio van meer dan 90 % eind juni 2016 goed voor niet minder dan 16,1 % (of € 28,4 miljard) van de uitstaande stock. Een ongunstig verloop van de huizenprijzen zou die ratio verder doen stijgen en, voor een aanzienlijk deel van de portefeuille, de marktwaarde van het gehypothekeerde pand onder het bedrag van het uitstaande saldo van de lening brengen zodat banken, bij een eventuele wantbetaling, aanzienlijke verliezen zouden moeten boeken. Evenmin als voor de kredietstandaarden voor de nieuwe hypothecaire leningen werd tijdens het verslagjaar dus een verbetering opgetekend

GRAFIEK 13 OP BELGISCHE HYPOTHECAIRE LENINGEN TOEGEPASTE KREDIETVERLENINGS-CRITERIA
(in % van de aan het einde van het jaar of tijdens een bepaalde vintage verstrekte totale leningen)

Bron: NBB.

voor de kwetsbaarheden in de uitstaande stock. Tegelijkertijd bleef het gemiddelde risicogewicht voor de Belgische hypothecaire leningen – zoals berekend door de banken die gebruik maken van een op interne ratings gebaseerd model (IRB-model) voor de bepaling van hun reglementaire minimumkapitaalvereisten – rond de 10 % schommelen (zonder rekening te houden met de reeds bestaande macroprudentiële maatregel die voorziet in een forfaitaire verhoging, met 5 procentpunt, van die risicoweging). Daarbij zij opgemerkt dat de interne risicomodellen gekalibreerd zijn op historische gegevens over kredietverliezen, zodat die lage risicogewichten tot op zekere hoogte kunnen worden verklaard door het feit dat zich in het verleden op de Belgische woningmarkt geen zware crisis heeft voorgedaan, alsook door de meestal uitbundige marktvoorwaarden tijdens de afgelopen twintig jaar. De door de IRB-modellen berekende risicogewichten zijn dus wellicht te gering voor verliezen die zouden kunnen ontstaan in minder gunstige marktomstandigheden en als gevolg van de concretisering van risico's die zijn ingebed in bepaalde subsegmenten van de Belgische hypotheekportefeuilles van de banken. Tegen die achtergrond, en in het licht van het vrij grote aandeel van binnenlandse hypotheekleningen op

de balansen van de Belgische kredietinstellingen, werden derhalve enkele macroprudentiële acties ondernomen teneinde de banken weerbaarder te maken en het concentratierisico te verkleinen (zie paragraaf 3.1).

Ook de markt voor commercieel vastgoed werd door de Bank verder geanalyseerd in het licht van de gestage toename van de kredietverlening van de banken aan niet-financiële ondernemingen die actief zijn in de Belgische vastgoedsector. Volgens cijfers van de Centrale voor Kredieten aan Ondernemingen zijn dergelijke bankleningen gestegen van minder dan € 30 miljard in 2005 tot meer dan € 50 miljard sinds 2014, wat op dit ogenblik ongeveer een kwart van alle Belgische bankleningen aan niet-financiële ondernemingen uitmaakt. Die ontwikkeling steekt schril af tegen het veeleer stabiele verloop van de kredietverlening aan andere economische sectoren. Hoewel het verzekeren van duurzame ontwikkelingen op de huizenmarkt zal bijdragen tot het behoud van de kredietkwaliteit van dergelijke leningen in het geval van schokken op de Belgische vastgoedmarkt, besteedt de Bank daarom ook extra aandacht aan ontwikkelingen in specifieke subsegmenten van de commerciële vastgoedmarkt. Naast een nauwgezette monitoring zal ze binnenkort ook initiatieven nemen om extra informatie in te winnen over de marktontwikkelingen, in navolging van de ESRB-aanbeveling ter zake⁽¹⁾. Indien nodig, zal de Bank ook passende extra maatregelen nemen om te voorkomen dat de risico's toenemen of om reeds bestaande kwetsbaarheden te matigen.

2.3 Cyberrisico

Risico's

De financiële sector is reeds sterk geïnformatiseerd en zijn bedrijfsprocessen, meer bepaald die voor de interacties met klanten, worden steeds meer gedigitaliseerd. Behalve voordelen brengt die digitalisering voor de sector ook risico's mee.

De recente ervaring wijst erop dat het beheer van het cyberrisico vaak onvoldoende aangepast is aan het toenemende gebruik van gestandaardiseerde informatiesysteemcomponenten, het vertrouwen op een beperkt aantal technologieën, langdurige en doelgerichte aanvallen en social engineering.

De integriteit van de informatiesystemen van een financiële instelling of een FMI kan op diverse manieren worden aangetast. De (on)gewilde installatie van malware kan uitlopen op een wijziging in data en systeemconfiguraties. Daarnaast kunnen informatiesysteemcomponenten 'backdoors' bevatten die het mogelijk maken de authenticatieprocessen van de component te omzeilen.

Cyberaanvallen worden alsmatig geavanceerder en richten steeds meer schade aan. Ook aanvallen waarbij de integriteit van de IT-systemen en -data wordt aangetast, nemen toe. Dat is een bron van zorg voor de Bank als prudentiële autoriteit. Haar aandacht gaat daarbij vooral uit naar de beveiliging van, en het vertrouwen in afzonderlijke financiële instellingen of FMIs, en de sector in zijn geheel. De operationele beveiliging en robuustheid van de diensten die kritiek zijn voor het adequaat functioneren van de sector zijn in dat verband van cruciaal belang.

Daarnaast mag het belang van de menselijke factor bij cyberrisico's niet worden onderschat. Cybercriminelen die het vertrouwen van een medewerker weten te winnen (social engineering), kunnen deze laatste ervan proberen te overtuigen bepaalde handelingen uit te voeren. Sommige van die medewerkers zijn bijvoorbeeld bevoegd om betalingen uit te voeren, systeemconfiguraties aan te passen of toegangsrechten te wijzigen. Cyberbeveiligingssystemen kunnen die ongewenst legitieme acties vaak niet verhinderen.

Impact op de financiële sector en prudentiële acties

Financiële instellingen en marktinfrastructuren beheren de informatiesystemen voor de opslag van giraal geld, de verwerking van financiële transacties en het beheer van (vertrouwelijke) gegevens van financiële cliënten. Die systemen moeten op adequate wijze worden beschermd tegen diverse vormen van cybercriminaliteit, cyberspionage en

(1) Aanbeveling van het Europees Comité voor Systeemrisico's van 31 oktober 2016 betreffende het opvullen van lacunes in onroerendgoedgegevens (ESRB/2016/14).

3. Door de Bank genomen macroprudentiële maatregelen

3.1 Residentieel vastgoed

Eind 2013 voerde de Bank een eerste macroprudentiële maatregel in die voorzag in een forfaitaire verhoging, met 5 procentpunt, van de risicowegingen die door de banken zelf worden berekend, doch uitsluitend voor banken die hun reglementaire minimumkapitaalvereisten voor Belgische hypotheekleningen berekenen volgens een op interne rating gebaseerd model (IRB-model). Die maatregel trad in werking via een reglement van de Bank, dat werd bekrachtigd bij koninklijk besluit van 8 december 2013⁽¹⁾, en dat verder ten uitvoer werd gelegd in 2014 en 2016 op basis van artikel 458 van de CRD IV⁽²⁾. Als gevolg van deze maatregel steeg het gemiddelde risicogewicht van de IRB-banken effectief van circa 10 % eind 2012 tot nagenoeg 15 % sinds eind 2013. In het licht van het cyclische karakter van deze maatregel, bleef de Bank de marktontwikkelingen op de voet volgen om het gepaste niveau van die opslagfactor permanent te beoordelen.

Die analyse toonde aan dat er, ondanks een zekere stabiliteit van de wanbetalingsgraad op hypothecaire kredieten, meerdere elementen zijn die wijzen op een toename van de risico's op de residentiële vastgoedmarkt. Om te beginnen heeft de residentiële vastgoedmarkt in België, anders dan in een aantal Europese landen, en ondanks de sterke prijsstijgingen in het verleden, tijdens de financiële crisis geen ingrijpende prijscorrecties meegemaakt. Indicatoren en ook de modelmatige analyse van de Bank geven aan dat de vastgoedmarkt enigszins overgewaardeerd is, hoewel die overwaardering zeer moeilijk accuraat kan worden geraamd. Bovendien blijft de vastgoedmarkt zeer gevoelig voor mogelijke rentewijzigingen. Vervolgens bleef de schuldgraad van de huishoudens trendmatig stijgen, tot boven het gemiddelde van het eurogebied. Die stijging van de schuldgraad steekt af tegen de algemene tendens in het eurogebied, waar de schuldgraad, gemiddeld beschouwd, sinds 2010 daalt. Voorts oordeelde de Bank dat het aandeel van de meer risicovolle segmenten in de nieuwe productie van hypothecaire leningen nog steeds te groot blijft.

Op basis van deze risicoanalyse kwam de Bank tijdens het verslagjaar tot de conclusie dat de opslagfactor van 5 procentpunt (die overeenstemt met ongeveer €800 miljoen supplementair kapitaalbeslag) weliswaar nog steeds een noodzakelijke extra kapitaalbuffer was voor de geïdentificeerde risico's, maar niet langer een toereikende maatregel om de opbouw van kwetsbaarheden in de meest risicovolle segmenten op te vangen. Daarom besloot de Bank op 9 juni 2016 om de bestaande maatregel, op het moment dat deze zou vervallen eind mei 2017, te vervangen door een nieuwe macroprudentiële maatregel bestaande uit twee componenten: een eerste component die, net als de huidige maatregel, een forfaitaire verhoging met 5 procentpunt in zou houden van de op basis van een IRB-model berekende risicowegingen voor hypothecaire leningen voor Belgisch residentieel vastgoed en een tweede – meer gerichte – component die zou voorzien in een extra verhoging van die risicowegingen op basis van het risicoprofiel van de individuele hypothecaire kredieten. Voor de meer risicovolle kredieten, en meer bepaald voor die met een geïndexeerde LTV-ratio van meer dan 80 of 90 %, zouden de banken een extra macroprudentiële kapitaalbuffer moeten aanleggen die evenredig zou zijn met de stijging van de risicowegingen als gevolg van een opgelegde aanpassing van het minimale verlies bij wanbetaling (loss-given default, LGD) van respectievelijk 20 en 30 %. Alternatieve, meer strikte maatregelen, die een (LTV of DSTI) beperking op niveau van de kredietnemers opleggen, werden niet overwogen vanwege, onder meer, hun beperkte invloed op de kapitaalvereisten van de banken.

Met de invoering van deze meer gerichte nieuwe macroprudentiële maatregel beoogde de Bank, als macroprudentiële autoriteit, de financiële stabiliteit van de Belgische banksector te verzekeren. Enerzijds garandeerde de maatregel een verhoging van het kapitaal dat gereserveerd wordt voor risico's in de residentiële vastgoedsector en verzekerde hij aldus de absorptiecapaciteit en de veerkracht van de banksector in geval van belangrijke schokken op de vastgoedmarkt. Bovendien bood de maatregel de banken een extra incentive/prikkel om de noodzakelijke voorzichtigheid in te bouwen bij het bepalen van de kredietvoorwaarden voor hypothecair krediet, en in het bijzonder de LTV-ratio. Anderzijds bleef de maatregel in verhouding staan tot de geïdentificeerde risico's.

Om de invoering van de nieuwe macroprudentiële maatregel mogelijk te maken doorliep het voorstel de relatief lange en complexe notificatie- en beslissingsprocedure met de ECB, de ESRB en de EBA, conform artikel 458 van de CRR en

(1) Koninklijk besluit van 8 december 2013 tot goedkeuring van het reglement van 22 oktober 2013 van de Nationale Bank van België en tot wijziging van het reglement van 15 november 2011 van de Nationale Bank van België op het eigen vermogen van de kredietinstellingen en de beleggingsondernemingen.

(2) Richtlijn 2013/36/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende toegang tot het bedrijf van kredietinstellingen en het prudentieel toezicht op kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, tot wijziging van Richtlijn 2002/87/EG en tot intrekking van de Richtlijnen 2006/48/EG en 2006/49/EG.

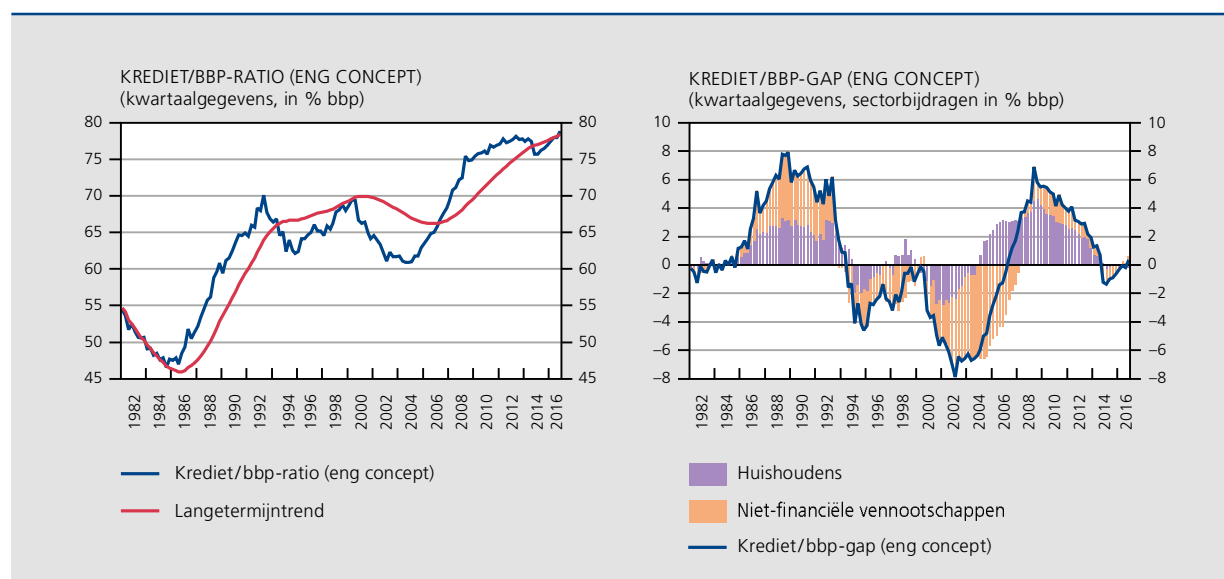
artikel 5 van de GTM-verordening. Gelet op het positieve advies (non-objection) van die autoriteiten maakte de EC geen bezwaar tegen de invoering van de nieuwe maatregel voor twee jaar. Conform de Bankwet heeft de Bank daarna aan de regering gevraagd om het uitgevaardigde reglement te bekrachtigen via een koninklijk besluit. Op 12 juni 2017 heeft de minister van financiën, namens de regering, de Bank gevraagd om alleen de aflopende maatregel, dit wil zeggen de forfaitaire verhoging met 5 procentpunt, te verlengen en een nieuwe risicoanalyse uit te voeren. Deze risicoanalyse en de evaluatie van macroprudentiële maatregelen zal verder steunen op de doorlopende analyse van de hypotheekmarkt en in het bijzonder aandacht besteden aan het verloop van de schuldpositie van de huishoudens, aan de kwetsbare subsegmenten (op basis van granulaire gegevens zoals beschikbaar in de Household Finance and Consumption Survey) en aan het risicoprofiel en de kwaliteit van de hypothecaire portefeuilles van de kredietinstellingen.

3.2 Contracyclische kapitaalbuffer

Een bovenmatige groei van de kredietverlening en verzwakte kredietvoorwaarden in een economische hoogconjunctuur kunnen leiden tot meer kwetsbaarheden in zowel de financiële als de niet-financiële private sector. Een economische neergang na een periode van overmatige kredietgroei kan in de banksector grote verliezen veroorzaken, wat de neergang procyclisch kan intensiveren als banken maatregelen nemen om hun balansen te herstellen. De contracyclische kapitaalbuffer (countercyclical capital buffer, CCyB) is bedoeld om de duurzame verstrekking van krediet gedurende de hele cyclus te ondersteunen, door de kredietinstellingen weerbaarder te maken bij een toename van de cyclische systeemrisico's (bijvoorbeeld bij een buitensporige kredietgroei).

Om de cyclische systeemrisico's op te volgen, baseert de Bank zich op een brede waaier van informatie, met bijzondere aandacht voor een aantal kernindicatoren bij het bepalen van het contracyclisch bufferpercentage dat van toepassing is op kredietrisicoblootstellingen op tegenpartijen die op het Belgisch grondgebied gevestigd zijn⁽¹⁾. Die kernindicatoren betreffen vier belangrijke dimensies van cyclische systeemrisico's: de kredietcyclus van de niet-financiële private sector, financiële en activamarkten, en het weerstandsvermogen van de niet-financiële private sector en de banksector. Er is echter geen mechanische samenhang tussen het verloop van de indicatoren en de vaststelling van het contracyclisch bufferpercentage; het controlekader voor de contracyclische kapitaalbuffer is onderdeel van het bredere risicobeoordelingskader van de Bank.

GRAFIEK 16 KREDIET/BBP-RATIO EN -GAP
(kwartaalgegevens, in % bbp)

Bron: NBB.

(1) Zie 'Vaststelling van het contracyclische bufferpercentage in België: een beleidsstrategie' (www.nbb.be).